

BİLİŞİM AĞLARI ve İNTERNET ETİK İLKELERİ

İÇİNDEKİLER

- Giriş
- Bilişim ağları nedir?
- İlk bilgisayar ağı ARPANET
- İnternet nedir?
- Etik nedir?
- Bilişim etiği nedir?
- İnternet etiği nedir?
- İnternet etik ilkeleri nelerdir?
- Sonuç
- Kaynakça

GİRİŞ

İnternet kullanılmaya başlandıktan itibaren öncelikle akademik ve askeri ortamlarda kullanılırken zamanla internet kullanımı yaygınlaşmış ve çeşitli iş alanlarında da kullanılmaya başlanmıştır.

İnternet her geçen gün yaygınlaşmakta ve yaşamın her alanına girerek insanlara yeni avantajlı fırsatlar sunmaktadır. İnternetin bu hızlı yaygınlaşmasının faydaları olduğu kadar zararları da gün geçtikçe çoğalmaya devam etmektedir. Yaşamımızda kötü insanların varlığı olduğu gibi internet ortamında da yaygınlaşmış ve bu kötü niyetli insanlar kuralları ihlal ederek interneti farklı amaçlar için kullanmaya başlamışlardır. Bununla birlikte de etik kurallar çiğnenmiş, kaygılar artmış ve artmaya devam etmektedir.

BİLİŞİM AĞLARI NEDİR?

Bilgisayar ağı, küçük bir alan içindeki veya uzak mesafelerde bulunan bilgisayarların ve iletişim cihazının iletişim hatları beraberinde birbirine bağlandığı, dolayısıyla sistem ve bilgi

kaynaklarının farklı kullanıcılar tarafından paylaşıldığı, bir yerden başka bir yere veri aktarımının gerçekleştirildiği iletişim sistemidir.

Bir ağ oluşturmak için en az iki bilgisayarı birbirine bağlamak gerekir. 1980’li yıllardan itibaren Ethernet ve yerel alan ağı (LAN) teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte kişisel bilgisayarlar ve iş için ofislerde kullanılan bilgisayarlar bilgisayar ağlarına kavuşmuştur.

İLK BİLGİSAYAR AĞI ARPANET

ARPANET (Gelişmiş Araştırma Projeleri Dairesi Ağı), Birleşik Devletler Savunma Bakanlığı bünyesine bağlı ARPA (Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Birimi) tarafından geliştirilen dünyanın ilk paket dağıtım ağı ve evrensel İnternet’in öncüsüdür.

Eski zamanlarda veri iletimi, devre dağıtım yöntemi şeklindeydi. Günümüzde ise veri iletimi paket dağıtım şeklinde gerçekleşmektedir. Paket dağıtım yönteminde bir sistemin tek bir iletişim hattı kullanarak birden fazla makineyle haberleşebilmesinde verilerin küçük parçalara ayrılıp bu ayrılan parçaların sonrasında paketler halinde düzenlenmesi gerekiyordu. Bu sayede bağlantı hattı paylaşılabilir ve ayrı ayrı oluşturulan paketler diğer paketlerden bağımsız bir şekilde gönderilebiliyordu.

Örneğin; Tek bir posta dağıtım merkezinden farklı yerlere birden fazla mektubun gönderilmesi gibi

Lincoln Laboratuvarı bilim insanlarından **Larry Roberts** tarafından geliştirilen bir paket dağıtım yöntemi **ARPANET**’ in tasarımının temelini oluşturmuştur.

İNTERNET NEDİR?

İnternet; bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağıdır.

İnternet çok protokollü bir ağıdır. Birbirine bağlı olan bilgisayar ağlarının bütünü olarak da tanımlanmaktadır. Bir çok akademik ve ticari ağ ile devlet ve serbest bilgisayar ağlarının birbirine bağlanmasıyla oluşmuştur.

ETİK NEDİR?

Etik; insanların erdemli ve ahlaklı bir yaşam sürdürebilmesi için hangi davranış tarzlarının doğru hangilerinin yanlış olduğunu araştıran bir felsefe dalıdır. Bir konuda veya bir meslek dalında kendine özgü etik davranışların tümü etik değerler olarak tanımlanmaktadır. Günlük hayatımızda vazgeçilmez hale gelen bilişim teknolojileri; iletişim, sağlık, eğitim, medya, bankacılık, ticaret vs. sektörlerde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

BİLİŞİM ETİĞİ NEDİR?

Bilişim Etiği; Elektronik ve network (ağ ve internet) ortamında uyulması gereken kuralları tanımlayan normlar ve kodlar bilişim etiğini ifade eder.

Özetle bilişim alanında ki uyulması gereken yazılı ve yazılı olmayan kurallar denilebilir. En önemli yanlarından biri de tüm dünyada, bilişim sektöründe çalışan insanların birbirleri ile olan ilişkilerinde bu kurallar çerçevesinde belirtilmiş olan davranış kalıplarına uygun davranılmasının gerekli olmasıdır.

(Söylemez, Balaman, 2015)

İNTERNET ETİĞİ NEDİR?

İnternet etiği; internet kullanımı esnasında kabul edilebilir davranışların ne olduğu konusunda insanları ve grupları yöneten ahlaki ilkelerdir.

Etik, sınırlı kişilerden oluşan gruplar tarafından paylaşılan, dini kültürel inançlara dayanan ilkeleri içerir. Etik önce bireylere, daha sonra toplumlara, sonra da küresel sosyal ve ekonomik durumlara göre şekil değiştirir. İnterneti de bir toplum olarak düşünebiliriz. Bu yüzden internet içinde var olan siyah ve beyaz kavramlarını ayırmak için internet etiği terimi ortaya çıkmıştır.

İnternet etiğinin amacı insanların sosyal yaşamlarında yüz yüze olarak kurdukları seviyeli ve saygılı iletişimin aynı düzeyde internet ortamında da devam ettirilmesini sağlamaktır.

İnternet etiği ilkeleri toplumda var olan tüm etik kuralları ile aynı özellikleri içermektedir. İnsanların sosyal yaşantısında önem verdiği ve uyguladığı tüm davranışlardan

oluşan ilkeler internet ortamı içinde geçerlidir. Bu ilkelerin tamamı birbirleri ile bağlantılı halde olmalıdır.

(Elitez, 2019)

İNTERNET ETİK İLKELERİ

Hak & Sorumluluklar

1. İnternetin erişim, iletişim ve içerik olanaklarından olabildiğince faydalanınız. İnternet teknolojilerinin getirmiş olduğu fırsatları kaçırmayınız.
2. İnternette kendinizi doğru bir şekilde ifade ediniz. İfade özgürlüğü hakkınızı kullanınız; yalnız bu hakkı kullanırken başkalarının haklarını çiğnemeyiniz.
3. Başkalarını incitici ve rahatsız edici davranışlardan sakınınız. Zorba olmayınız, zorbalığa müsaade etmeyiniz.
4. Başkalarının haklarına saygılı olunuz. Kimsenin kişiliğini ve itibarını zedeleyici davranışlar içine girmeyiniz.
5. Başkalarının internette sergilediği hoşunuza gitmeyen davranışlara karşı hoşgörülü olunuz, gerekirse ilgili kişiyi onu küçük düşürmeden ve özel bir iletişim kanalı ile uyarınız.
6. İnternette ve özellikle sosyal medyada başkalarına karşı her zaman kibar bir dil kullanınız ve saygılı davranınız.
7. Fikri mülkiyet haklarının internette de korunmasına özen gösteriniz.

Sanal Hayatın Gerçekleri

1. Gerçek hayatta suç olan her şey internette de suçtur.
2. Gerçek hayatta başkalarına karşı söyleyemeyeceğiniz veya söylenmesi uygun olmayan sözleri, internette de söylemeyiniz.
3. Gerçek hayattaki sorumluluk bilincinizi internette de sürdürünüz.
4. Gerçek hayatta size karşı yapılması hoşunuza gitmeyen hal ve hareketlere internette de müsaade etmeyiniz.
5. İnternette paylaştığınız bilgilerin kolay kolay geri alınmayacağını ve sizin inisiyatifinizde silinemeyeceğini unutmayınız.
6. İnternette ileride pişman olabileceğiniz ve sizi etkileyebilecek paylaşımlar yapmayınız.
7. İnternetin fiziksel ve ruhsal sağlığını bozmasına müsaade etmeyiniz, zamanınızı boşa harcamayınız. İnterneti doğru zaman, yer ve miktarda kullanmaya özen gösteriniz.

Okur ve Yazarlık

1. İnternette güvenilir, doğru ve başkalarına fayda sağlayacak içerik ve bilgiler üretmeye gayret gösteriniz.
2. İnternette bilgi sahibi olduğunuz konularla ilgili paylaşımcı olmaktan çekinmeyiniz. Başkaları ile bilgi alışverişi yapınız.
3. İnternette okuduğunuz her bilginin kaynağını araştırınız, detaylı araştırma yapmaktan kaçınmayınız.

4. Doğruluğuna emin olmadığınız hiçbir bilgiyi internette paylaşmayınız. Gerekirse farklı kaynaklardan araştırma yapınız, eleştirel olunuz.
5. Öncelikle kendinizi eğitmeye çabalayıp, interneti kullanımını öğreniniz. Bilinçli ve iyi birer dijital vatandaş olmaya özen gösteriniz.
6. İnternet ortamında hak ve sorumluluklarınızı biliniz, internet ve bilişim ile ilgili yasal düzenlemeler hakkında bilgi edininiz.

Güvenlik

1. İnternette kişisel bilgilerinizi koruyunuz, çevrimiçi gizliliğinize ve güvenliğinize dikkat etmelisiniz.
2. İnternet tarayıcınızın ve işletim sisteminizin güvenlik ve gizlilik ayarlarını düzenli aralıklarla kontrol ediniz.
3. Bilgisayarlarınızda anti-virüs ve güvenlik duvarı yazılım programlarını kullanınız ve bu programların güncelliğine dikkat ediniz.
4. Özellikle çevrimiçi bankacılık ve alışveriş sitelerini kullanırken https, güçlü şifreler, sanal kart, 3D Secure ve SMS onay kodları gibi konulara dikkat ediniz.
5. Özellikle bir işlem gerçekleştireceğiniz sayfalar hakkında ön araştırma yapınız, site ismi, hakkınızda ve iletişim bölümlerini kontrol ediniz ve güvenilir olduğuna emin olduğunuz sayfalarda işlem yapmaya özen gösteriniz.
6. Gerçek dışı, güven kazanmaya odaklanan ve yanıltıcı paylaşım ve tekliflere karşı şüpheli olup, sahtekârlıklara karşı dikkatli olunuz.
7. E-posta ve farklı bağlantılardan gelen sayfaların linklerine tıklayarak veya bilmediğiniz/güvenmediğiniz sayfalara giriş yaparak işlem yapmayınız.
8. İnternetin zararlı içeriğine karşı kendinizi korumaya özen gösterip, yasadışı içeriğe karşı üstünüze düşen sorumluluğu yerine getiriniz. İhbar ve şikâyet hakkınız olduğunu unutmayıp, gerekli durumlarda bu hakkınızı kullanınız.
9. Günlük hayatta çoğunlukla kullandığınız sayfalara arama motorlarından ulaşmak yerine internet tarayıcınızda sık kullanılanlar bölümüne ekleyerek erişim sağlayınız.

Çocukların Çevrimiçi Ortamda Korunumu

1. Çocuklarınızın çevrimiçi ortamda korunması için ebeveyn denetim araçları kullanmaya özen gösteriniz ve filtreli internet hizmetlerinden yararlanınız.
2. Çocuğunuzun internette gördüğü her şeye inanmaması gerektiği konusunda onu bilgilendiriniz. İnternette arkadaşlık kurduğu insanları kontrol ediniz.
3. Çocuğunuzun internette oynadığı bilgisayar oyunların, gelişimine ve yaşına uygun oyunlar olmasına dikkat ediniz.
4. İnternet kullanımı kendiniz ve çocuğunuz için geçerli kurallar belirleyiniz; fakat internet davranışları ile ilgili hiçbir zaman çocuğunuza aşırı tepkiler vermeyiniz. Çocuğunuzun gerekli durumlarda sakın bir şekilde uyarmaya özen gösteriniz.

SONUÇ

Genel olarak internet ortamlarına bakıldığı zaman gezinirken, paylaşım yaparken, araştırma yaparken vs. günlük yaşantımızda etik kurallar çerçevesinde, etik kuralları ihlal

etmeden nasıl bir davranış sergiliyorsak bu davranış tarzımızı internet ortamında da, yukarıda belirtilen **hak ve sorumluluklar, sanal hayatın gerçekleri, okur ve yazarlık, güvenlik ve çocukların çevrimiçi ortamda korunumu** başlıkları altında belirlenen ilkeler çerçevesinde devam ettirmemiz ve bu ilkeleri göz önünde bulundurarak internet ortamında dolaşmamız gerekmektedir.

Kaynak: <https://cahitcengizhan.com/bilisim-aglari-ve-internet-etik-ilkeleri/>